

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2003-2004

20 OCTOBRE 2003

Proposition de loi instaurant la surveillance électronique comme peine autonome

(Déposée par Mme Christine Defraigne)

DÉVELOPPEMENTS

Actuellement la surveillance électronique est réglementée par la circulaire ministérielle n° 1746 du 9 août 2002. Cette circulaire organise la surveillance électronique en tant que modalité d'exécution d'une peine privative de liberté. Cette modalité est accordée aux condamnés, dont les peines répondent à des critères précis, suite à une procédure au cours de laquelle sont, notamment, obtenus les éléments suivants: accord du condamné sur le principe de la surveillance électronique, enquête sociale au cours de laquelle sont fournies des informations aux cohabitants du condamné sur cette mesure, avis des différentes instances concernées (direction de l'établissement-mère ...) le cas échéant.

Si il est décidé d'accorder la modalité au condamné, une convention est passée entre le condamné et le Service public fédéral Justice déterminant, notamment, l'emploi du temps que devra respecter le condamné. Cet emploi du temps se compose d'une ou plusieurs périodes détaillées comprenant le temps passé à la maison, au travail et/ou formation (professionnelle), pour des activités psychosociales, pour les loisirs à l'extérieur. Le bracelet de cheville est attaché au condamné. Grâce à ce dispositif, la présence du condamné dans son habitation en dehors des heures consacrées aux activités mentionnées dans son emploi du temps est surveillée.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2003-2004

20 OKTOBER 2003

Wetsvoorstel tot invoering van het elektronisch toezicht als autonome straf

(Ingediend door mevrouw Christine Defraigne)

TOELICHTING

Momenteel wordt het elektronisch toezicht geregeld door de ministeriële omzendbrief nr. 1746 van 9 augustus 2002. Die omzendbrief regelt het elektronisch toezicht als uitvoering van een straf waarbij een persoon van zijn vrijheid wordt beroofd. Die mogelijkheid wordt geboden aan veroordeelden die beantwoorden aan welbepaalde criteria, na een procedure waarbij met name de volgende gegevens worden verzameld: de instemming van de veroordeelde met het principe van elektronisch toezicht, een maatschappelijk onderzoek waarbij de huisgenoten van de veroordeelde worden ingelicht, adviezen van de betrokken instanties (directie van de strafinrichting) indien nodig.

Indien wordt besloten de veroordeelde de mogelijkheid van elektronisch toezicht te bieden, wordt tussen hem en de Federale Overheidsdienst Justitie een overeenkomst gesloten waarin onder meer wordt bepaald aan welke tijdregeling de veroordeelde zich moet houden. Die tijdregeling bepaalt in een of meer gedetailleerde periodes welke tijd thuis wordt doorgebracht, welke op het werk of in een (beroeps-) opleiding, welke tijd wordt besteed aan psychosociale activiteiten en welke tijd aan een hobby buitenshuis. De veroordeelde krijgt een enkelband om. Met die enkelband kan worden gecontroleerd of de veroordeelde in zijn woning aanwezig is wanneer hij volgens zijn tijdregeling geen andere activiteiten heeft.

Le condamné voit ainsi sa liberté de se déplacer librement restreinte: sa présence est requise en des lieux et à des moments précis. C'est au Centre national de surveillance électronique (CNSE) d'effectuer le contrôle journalier des condamnés.

Vu les contraintes drastiques liées à la présence obligatoire du condamné bénéficiant de la surveillance électronique en des lieux et à des moments convenus, cette modalité est une réponse sévère aux infractions tout en conservant une dimension humaine. Elle permet, en effet, au condamné de subir (une partie de) sa peine privative de liberté dans son environnement familial, ce qui lui permet de maintenir ses contacts familiaux, sociaux et économiques.

Le principe de la surveillance électronique a fait ses preuves. La présente proposition a pour objet d'instaurer la surveillance électronique comme peine autonome. Tout comme la peine de travail, la surveillance électronique deviendrait alors une alternative à l'emprisonnement. Le condamné ne devrait donc pas, comme c'est parfois le cas dans le cadre de la modalité d'exécution de la peine privative, d'abord réaliser une partie de sa peine d'emprisonnement et, après seulement, subir une surveillance électronique.

Le juge condamnera à la peine de surveillance électronique. On évite ainsi que le condamné ne passe par la prison, ce qui est doublement bénéfique. D'une part, le condamné ne risque pas les mauvaises rencontres inévitables dans un milieu qui peut devenir alors criminogène. D'autre part, les victimes pourront plus facilement être indemnisées puisque le condamné pourrait poursuivre ses activités professionnelles sans interruption.

De plus, le recours à cette peine contribuera à la diminution de la surpopulation carcérale et à la diminution des coûts liés à l'incarcération. En effet, la surveillance électronique engendre des coûts nettement inférieurs à l'incarcération.

Afin d'insérer la peine de surveillance électronique dans le Code pénal, l'auteur de la proposition a suivi le schéma utilisé dans le cadre de l'insertion de la peine autonome de travail.

Cependant, il est tenu compte du fait que la surveillance électronique requiert une discipline relativement lourde puisqu'il est exigé du condamné — personne qui, si elle est justement condamnée, a transgressé les normes — de se plier, de sa propre initiative, à des règles de conduite très strictes. En effet, le fait de devoir respecter un horaire précis, ce qui pourrait de prime abord paraître anodin, est une véritable contrainte. Il n'est donc pas question, malgré les multiples tentations ou aléas de la vie de tous les jours, de s'écarter d'une minute de l'horaire fixé car la sanction serait irrémédiable: la mesure prendrait fin. Dès lors, la présente proposition exige, en plus de l'accord

De veroordeelde kan zich dus niet vrij verplaatsen: hij moet op bepaalde tijdstippen op bepaalde plaatsen aanwezig zijn. Het Nationaal Centrum voor elektronisch toezicht (NCET) zorgt voor de dagelijkse controle van de veroordeelden.

Door de drastische beperkingen en de verplichte aanwezigheid van de onder elektronisch toezicht geplaatste veroordeelde op bepaalde plaatsen en tijdstippen, is deze mogelijkheid een strenge straf, die toch enigszins menselijk blijft. De veroordeelde kan immers (een deel van) zijn vrijheidsstraf uitzitten in zijn huiselijke omgeving, zodat hij zijn familiale, sociale en economische contacten kan blijven onderhouden.

Het principe van elektronisch toezicht heeft zijn deugdelijkheid bewezen. Dit voorstel strekt ertoe het elektronisch toezicht als autonome straf in te voeren. Net als de werkstraf zou het elektronisch toezicht dan een alternatief vormen voor een gevangenisstraf. In tegenstelling tot wat soms het geval is bij de uitvoering van een vrijheidsstraf, zou de veroordeelde dan niet eerst een deel van zijn gevangenisstraf moeten uitzitten en pas nadien onder elektronisch toezicht te kunnen worden geplaatst.

De rechter spreekt de veroordeling tot het elektronisch toezicht uit. Dat de veroordeelde op die manier niet in de gevangenis terecht komt, biedt een dubbel voordeel. Om te beginnen heeft de veroordeelde geen kwalijke ontmoetingen in een omgeving die hem tot meer misdaden zou kunnen aanzetten. Daarnaast kunnen de slachtoffers beter schadeloos gesteld worden, aangezien de veroordeelde zijn beroepsbezigdheden zonder onderbreking kan voortzetten.

Bovendien zal met deze straf de overbevolking in de gevangenissen worden teruggedrongen en zullen de kosten voor de gevangenissen verminderen. Elektronisch toezicht kost immers veel minder dan opsluiting.

Om de straf van elektronisch toezicht op te nemen in het Strafwetboek heeft de indiener van dit voorstel gebruik gemaakt van het schema voor de invoering van de werkstraf als autonome straf.

Er wordt echter ook rekening gehouden met het feit dat het elektronisch toezicht een vrij zware discipline vergt: van de veroordeelde, die — indien hij terecht veroordeeld is — toch de normen heeft overschreden, wordt geëist dat hij zich uit eigen beweging schikt naar erg strenge gedragsregels. Het feit dat een strikte tijdregeling moet worden in acht genomen, is immers allermindst een milde straf. Ondanks de vele verleidingen en wisselvalligheden van het dagelijks leven, kan er geen sprake zijn van zelfs maar een minuutje af te wijken van het opgelegde tijdschema. De sanctie zou onverbiddeijk zijn: het elektronisch toezicht zou worden ingetrokken. Dit voorstel bepaalt dan ook

du prévenu, celui de ses cohabitants majeurs. De la pratique, il appert, en effet, que ces cohabitants sont lourdement mis à contribution dans la bonne réalisation de la peine de surveillance électronique.

Christine DEFRAIGNE.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

CHAPITRE PREMIER

Dispositions générales

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Modifications du Code pénal

Art. 2

À l'article 7 du Code pénal sont apportées les modifications suivantes :

A. l'alinéa 2, remplacé par la loi du 17 avril 2002, est complété par un 3°, rédigé comme suit : « 3° la surveillance électronique. » ;

B. à l'alinéa 3, inséré par la même loi, les mots « Les peines prévues aux 1° et 2° » sont remplacés par les mots « ces peines ».

Art. 3

Au chapitre II du livre 1er du même Code, il est inséré une nouvelle section *Vter*, contenant les articles 37*sexies* et 37*septies*, rédigés comme suit :

« Section *Vter*. — De la surveillance électronique

Art. 37*sexies*. — § 1er. Lorsqu'un fait est de nature à entraîner une peine de police ou une peine correc-

dat niet alleen de veroordeelde maar ook zijn meerderjarige huisgenoten met het systeem moeten instemmen. Uit de praktijk blijkt immers dat die huisgenoten een belangrijke inbreng hebben in het welslagen van het elektronisch toezicht als straf.

*
* *

WETSVOORSTEL

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Wijziging van het Strafwetboek

Art. 2

In artikel 7 van het Strafwetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A. het tweede lid, vervangen bij de wet van 17 april 2002, wordt aangevuld met een 3°, luidende : « 3° elektronisch toezicht. » ;

B. in het derde lid, ingevoegd bij dezelfde wet, worden de woorden « De in het 1° en 2° bepaalde straffen » vervangen door de woorden « Deze straffen ».

Art. 3

In hoofdstuk II van boek I van hetzelfde Wetboek wordt een nieuwe afdeling *Vter* ingevoegd, houdende de artikelen 37*sexies* en 37*septies*, luidende :

« Afdeling *Vter*. — Het elektronisch toezicht

Art. 37*sexies*. — § 1. Indien een feit van die aard is om door een politiestraf of een correctionele straf

tionnelle, le juge peut condamner à titre de peine principale à la surveillance électronique. Le juge prévoit, dans les limites des peines prévues pour l'infraction et par la loi en fonction de sa saisine, une peine d'emprisonnement ou une amende qui peut être applicable en cas de non-exécution de la peine de surveillance électronique.

La peine de surveillance électronique ne peut être prononcée pour les faits visés :

- à l'article 347bis;
- aux articles 375 à 377;
- aux articles 379 à 386ter, si les faits ont été commis sur des mineurs ou à l'aide de mineurs;
- aux articles 393 à 397;
- à l'article 475.

§ 2. La durée de la surveillance électronique ne peut être inférieure à un jour ni supérieure à deux ans. Une peine de surveillance électronique égale ou inférieure à 7 jours constitue une peine de police. Une peine de surveillance électronique de plus de 7 jours est une peine correctionnelle.

§ 3. Lorsqu'une peine de surveillance électronique est envisagée par le juge, requise par le ministère public ou sollicitée par le prévenu, le juge informe celui-ci, avant la clôture des débats, de la portée d'une telle peine et l'entend dans ses observations. Le juge peut également tenir compte, à cet égard, des intérêts des victimes éventuelles. Le juge ne peut prononcer la peine de surveillance électronique que si le prévenu est présent ou représenté à l'audience et après qu'il ait donné, soit en personne soit par l'intermédiaire de son conseil, son consentement. Tout cohabitant du prévenu, majeur et ayant le plein exercice de sa capacité civile, doit également donner préalablement son consentement.

Le juge qui refuse de prononcer une peine de surveillance électronique doit motiver sa décision.

§ 4. Le juge détermine la durée de la peine de surveillance électronique et peut donner des indications quant aux lieux et aux horaires auxquels le condamné devra se conformer.

Art. 37septies. — Dès qu'il a mis à exécution la condamnation à une surveillance électronique, le ministère public informe le service compétent du ministère de la Justice en vue de faire subir cette peine. À cette fin, ce service prend contact avec le condamné dans les sept jours ouvrables qui suivent l'information et détermine les modalités concrètes d'exécution de la peine.

gestraft te worden, kan de rechter als hoofdstraf het elektronisch toezicht opleggen. Binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen, alsook van de wet op grond waarvan de zaak voor hem werd gebracht, voorziet de rechter in een gevangenisstraf of in een geldboete die van toepassing kan worden ingeval het elektronisch toezicht niet wordt uitgevoerd.

Het elektronisch toezicht mag niet worden uitgesproken voor de feiten die bedoeld zijn in :

- artikel 347bis;
- de artikelen 375 tot 377;
- de artikelen 379 tot 386ter, indien de feiten zijn gepleegd op of met behulp van minderjarigen;
- de artikelen 393 tot 397;
- artikel 475.

§ 2. De duur van het elektronisch toezicht bedraagt minstens een dag en ten hoogste twee jaar. Elektronisch toezicht van 7 dagen of minder is een politiestraf. Elektronisch toezicht van meer dan 7 dagen is een correctionele straf.

§ 3. Indien elektronisch toezicht door de rechter wordt overwogen, door het openbaar ministerie wordt gevorderd of door de beklaagde wordt gevraagd, licht de rechter deze laatste vóór de sluiting van de debatten in over de draagwijdte van een dergelijke straf en hoort hem in zijn opmerkingen. De rechter kan hierbij eveneens rekening houden met de belangen van de eventuele slachtoffers. De rechter kan het elektronisch toezicht slechts uitspreken als de beklaagde op de terechtzitting aanwezig of vertegenwoordigd is en nadat hij, hetzij in persoon, hetzij via zijn raadsman, zijn instemming heeft gegeven. Iedere samenwonende van de beklaagde, meerderjarig en volledig handelingsbekwaam, moet eveneens zijn voorafgaande instemming geven.

De rechter die weigert elektronisch toezicht uit te spreken, moet zijn beslissing met redenen omkleden.

§ 4. De rechter bepaalt de duur van het elektronisch toezicht en kan aanwijzingen geven omtrent de concrete plaats en tijd waaraan de veroordeelde zich behoort te houden.

Art. 37septies. — Zodra de veroordeling tot elektronisch toezicht ten uitvoer is gebracht, licht het openbaar minister de bevoegde dienst van de minister van Justitie daarover in, zodat de straf kan worden uitgevoerd. De dienst neemt daartoe binnen zeven werkdagen nadat hij werd ingelicht, contact op met de veroordeelde en bepaalt de concrete invulling van de straf.

§ 2. Le contrôle de l'exécution de la surveillance électronique est assuré par des fonctionnaires du ministère de la Justice.

§ 3. Si la surveillance électronique n'est pas subie en tout ou en partie conformément aux modalités fixées, le fonctionnaire du ministère de la Justice chargé du contrôle en informe sans délai le ministère public. Ce dernier peut alors décider, après avoir donné au condamné la possibilité d'être entendu, de procéder à l'exécution de la peine d'emprisonnement ou au recouvrement de l'amende fixée dans le jugement, et ce, en tenant compte de la partie de la surveillance électronique qui a déjà été exécutée par le condamné.

Art. 4

À l'article 85, alinéa 1er, du même Code, modifié par la loi du 17 avril 2002, les mots «et de surveillance électronique» sont insérés entre les mots «les peines d'emprisonnement» et les mots «, les peines de travail».

CHAPITRE III

Modifications de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation

Art. 5

À l'article 1er, § 3, alinéa 1er, de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, modifié par la loi du 17 avril 2002, les mots «ou d'une peine de travail» sont remplacés par les mots «, d'une peine de travail ou d'une peine de surveillance électronique».

Art. 6

À l'article 8, § 1er, de la même loi, modifié en dernier lieu par la loi du 17 avril 2002, sont apportées les modifications suivantes :

A. à l'alinéa 1er les mots «, à une peine de surveillance électronique» sont insérés entre les mots «à une peine de travail» et les mots «ou à une ou plusieurs peines»;

B. à l'alinéa 4, les mots «, les peines de surveillance électronique» sont insérés entre les mots «peines d'amendes» et les mots «et les peines d'emprisonnement».

§ 2. De ambtenaren van het ministerie van Justitie controleren de uitvoering van het elektronisch toezicht.

§ 3. Indien het elektronisch toezicht niet of slechts gedeeltelijk in overeenstemming met de bepalingen wordt uitgevoerd, meldt de ambtenaar van het ministerie van Justitie dit onverwijld aan het openbaar ministerie. Dat kan dan beslissen na de veroordeelde de kans te hebben geboden gehoord te worden, de in de rechterlijke beslissing voorziene gevangenisstraf uit te voeren of geldboete te innen, waarbij rekening wordt gehouden met het gedeelte van het elektronisch toezicht dat reeds door de veroordeelde is uitgevoerd.

Art. 4

In artikel 85, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 17 april 2002, worden de woorden «, de straffen van elektronisch toezicht» ingevoegd tussen de woorden «de gevangenisstraffen» en de woorden «, en de werkstraffen».

HOOFDSTUK III

Wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie

Art. 5

In artikel 1, § 3, eerste lid, van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, gewijzigd bij de wet van 17 april 2003, worden de woorden «of werkstraf» vervangen door de woorden «, werkstraf of elektronisch toezicht».

Art. 6

In artikel 8, § 1, van dezelfde wet, laatst gewijzigd bij de wet van 17 april 2002, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A. in het eerste lid worden de woorden «, elektronisch toezicht» ingevoegd tussen de woorden «tot een werkstraf» en de woorden «of een of meer straffen»;

B. in het vierde lid worden de woorden «, elektronisch toezicht» tussen de woorden «, de werkstraffen» en de woorden «en de gevangenisstraffen» ingevoegd.

CHAPITRE IV

Dispositions finales

Art. 7

Le Roi est chargé de la coordination des textes légaux avec les dispositions de la présente loi.

1er août 2003.

Christine DEFRAIGNE.

HOOFDSTUK IV

Slotbepalingen

Art. 7

De Koning is belast met de coördinatie van de wetteksten met de bepalingen van deze wet.

1 augustus 2003.